

Література:

1. Європейська Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, ратифікована законом № 475/97-ВР від 17 липня 1997 року.
2. Рішення ЄСПЛ у справі Джеймс проти Сполученого Королівства (James v United Kingdom) серія А, № 8793/79 від 26 лютого 1989 року.
3. Рішення ЄСПЛ у справі Пайн Веллі Девеполмент проти Ірландії (Pine Valley Developments Ltd v. Ireland), заява 12742/87.
4. Рішення ЄСПЛ у справі Маркс проти Бельгії (Marckx v. Belgium), серія А, №31, 13 червня 1979 р.

Федорова Н.В.

*аспірант Науково-дослідного інституту
Інтелектуальної власності
Національної академії правових наук України*

СУБ'ЄКТНИЙ СКЛАД НА ТЕЛЕФОРМАТ ЯК ОБ'ЄКТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Багато хто стверджує, що телевізійний формат є лише синонімом до слів «шаблон», «кліше», «клон», «зліпок». Але мало хто помічає, що в основі телевізійного формату, в його серцевині, завжди лежить драматургічна чи комічна структура, розрахована на передбачувану реакцію глядачів і утримання їх у телевізійних екранів. Формат не є чийось довільним, особистим рішенням. Це завжди колективний проект в основі якого лежить оригінальна ідея, втілена у вигляді сценарію.

Так, сьогодні юридичного визначення поняття «телевізійного формату» немає, причому не тільки в Україні а й в інших країнах. Тому у юридичній науці ставлення до терміну «телеформат» більш прагматичне. Сам телеформат частіше звужують для зручності вирішення конкретних справ, по суті, прирівнюючи його до ідеї, до структури або концепції, які за Європейськими законами і законами України можуть використовуватися вільно. З цієї причини телеформат не розглядається як правовий об'єкт в українському законодавстві.

Виходячи з цього, постає питання, чи є взагалі нагальна потреба у визнанні телеформату, як окремого об'єкта авторського права? На скільки актуальне зараз питання в Україні по захисту прав власності на телеформат?

Актуальність проблеми телеформату, як окремого об'єкта очевидна, багато розвинутих держав вже сьогодні визнають телевізійний

формат в якості об'єкта права інтелектуальної власності. На превеликий жаль, наука авторського права має певні недоліки з цього питання, а саме законодавство України не розглядає телеформат як об'єкт авторського права.

Враховуючи, що телеформат це лише елемент аудіовізуального твору не помітити його складність не можливо. Телеформат, як елемент становить собою сукупність різноманітних додаткових елементів, комбінація яких є характерною саме для телевізійного продукту. Над даним продуктом може працювати один або ціла група сценаристів, використовуючи раніше створені об'єкти авторського права, під керівництвом режисера з його всіма повноваженнями. Таким чином, суб'єктний склад телеформату може бути дуже чисельним, складатися з висококваліфікованих фахівців і може розглядатися як окремий авторський об'єкт.

Телеформат є результатом спільних зусиль творчих працівників: (сценаристів, кінорежисерів, операторів, акторів, художників, композиторів, звукооператорів і т.д.) Також слід звернути увагу і на саму складність телевізійного продукту, який обумовлює виникнення особливостей у встановленні правового статусу осіб, що беруть участь у його створенні.

Суб'єктами авторського права можуть бути фізичні та юридичні особи, які набули прав на твори відповідно до договору або закону [1, с. 356]. Саме при створенні телеформату виникає складна ситуація у визначенні авторства, з причини складності його природи, а саме великої кількості суб'єктів. І це ще одна вагома причина розгляду телеформату як окремого об'єкта.

Щоправда, у ст. 17 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» автором телеформату, який є саме аудіовізуальним твором називають: режисера-постановника; автора сценарію; автора спеціально створеного музичного твору; художника-постановника; оператора-постановника. Тоді, як у російському законодавстві авторами аудіовізуального твору називають лише режисера, сценариста та композитора. У сусідній державі також розмежовують: авторів основного екранного твору та авторів, роботи яких увійшли у цей твір [2].

Важливо підкреслити, що авторське право може належати і телеканалу, продюсеру, якщо це передбачено договором під час створення аудіовізуального твору.

Що до суб'єктного складу прав на аудіовізуальний твір ч. 1 ст. 17 Закону України «Про авторське право та суміжні права», то авторами аудіовізуального твору є: режисер-постановник; автор

сценарію і (або) текстів, діалогів; автор спеціально створеного для аудіовізуального твору музичного твору з текстом або без нього; художник-постановник; оператор-постановник.

В той же час творці телевізійного формату також, як і всі фахівці аудіовізуального твору можуть бути авторами телеформату. Адже статус суб'єкта авторського права на телеформат чітко визначається трьома критеріями: характером творчих внесків; підставами виникнення права на твір телеформату; змістом прав на даний твір.

Саме розгляд характеру творчих внесків авторів телеформату є підставою виникнення авторських прав на телеформат. Тому це питання потребує справедливого встановлення кола творців, встановлення особливостей суб'єктного складу, відповідних відносин, який може наділятися авторськими правами на телеформат.

Вже зараз можливо констатувати, що телеформат по своїй суб'єктній складовій може трансформуватися, як в окремий об'єкт права, так і в об'єкт суміжного права, а саме передача телевізійного формату по ефірному або кабельному мовленню. Тому телеформат, як об'єкт суміжного права, також зовсім не захищений законодавчо і тому терміново потребує додаткового розгляду.

В той же час у ст. 13 цього ж Закону визначає поняття і співавторства. Співавторство це особи, які спільною творчою працею створили твір. Відповідно співавторами телевізійного сюжету є журналіст, оператор і режисер. Але в будь якому разі головним суб'єктом завжди виступав і виступає автор. Часто ряд різноманітних творців телеформатів подібно творців фільмів свої права ототожнюють з правами автора посилаючись до ст. 3 ЗУ «Про кінематографію».

З урахуванням факту, що твір телеформату по своїй складності, мало чим відрізняється від складності фільму дію цього закону можна віднести і на сам процес творення телеформату.

Тому я впевнена, що потрібна додаткова нова наукова розробка в ЗУ «Про кінематографію», а саме:

- в даному законі необхідно розкрити всебічно розуміння телевізійного формату, який по своїй суті уже зараз відповідає критерію поняття формату кіно;
- більш всебічно вирішити питання по визначенню кола авторів, потрібно чітко урахувати характер їх творчих внесків на всіх етапах створення телеформату;
- взяти до уваги досвід з цього питання інших держав, які входять до Всесвітньої конвенції.

Слід зазначити, що в Законі України «Про кінематографію», на відміну від Закону України «Про авторське право та суміжні права», напрями творчої діяльності деталізуються таким чином: власна праця фізичної особи повинна визначати творчий задум; власна праця авторів повинна визначати способи реалізації творчого задуму у фільмі.

До першої групи авторів, які визначають творчий задум можна віднести автора сценарію та режисера-постановника твору, а до другої — композитора, оператора-постановника, художника-постановника, які вже втілюють творчий задум у реальність. Згідно такої ж схеми працюють і творці під час розробки нового телеформату.

Це ще один чинник того, що телеформат, як елемент аудіовізуального твору, по суб'єктивній складовій може бути окремим об'єктом авторського права.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003 р. — № 40. — Ст. 356.
2. Гражданский кодекс РФ от 18.12.2006 N 230-ФЗ — Часть 4/ Глава 70. Авторское право / П.5 ст.1263 ГК РФ [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.consultant.ru/popular/gkrf4/79_2.html.